

מיייתי? דהיינו — מה תועיל לאב ראייה, הלא ודאי שנולדה האצבע ברשותו?

ומשינן — שיביא האב ראייה דראה הבעל את המום קודם הנישואין וניפיים הוא.

אמר רב יהודה, אמר שמואל: המחליף⁽¹⁵⁰⁾ פרה בחמור, ולא היה החמור בפנינו בשעת הקנין, ומשך בעל החמור את הפרה, ולא הספיק בעל הפרה למשוך את החמור עד שמת החמור.

ומספקא לן — האם מת החמור קודם משיכת הפרה, ונמצא המקח בטל. וההפסד מוטל על בעל החמור.

או שמא מת אחר משיכת הפרה, ואז כבר זכה בו בעל הפרה וההפסד מוטל עליו.

ופסק שמואל: על בעל החמור להביא ראייה שחיה חמורו קיים בשעת משיכת פרה⁽¹⁵¹⁾.

ותנא תונא "בלה". כלומר, וראיתו מהתנא של משנתינו ששנה את ענין מקח טעות במומי כלה.

והוינן בה: הי בלה? מאיזה חלק במשנה הביא שמואל ראייה לדינו?

אילימא "בלה בבית אביה" — אם נאמר שסבר שמואל כדברי רבי אלעזר הנזכרים לעיל, ("תברא מי ששנה זו לא שנה זו"), שרישא דמתניתין כרבי יהושע, ולעולם על האב להביא ראייה כדי להוציא ממון מחזקת הבעל, — ואפילו אם נמצאת הריעותא אחר הנישואין, ואיכא למימר "כאן נמצא כאן היה" — כיון שהמוציא מחבירו עליו הראיה.

ומכאן הוכיח שמואל — שגם בנידון דידן אף על פי שנמצאת הריעותא ברשות בעל הפרה, כיון שנמצא החמור מת אחרי שנעשה כבר הקנין, מכל מקום כיון שבעל החמור בא להחזיק בפרת חבירו עליו הראיה.

ומקשינן: מי דמי? הלא אין ראייה משם.

כיון דהתם [במשנה, שעל האב להביא ראייה כדי להוציא כתובה מהבעל], מיייתי אב

הראיה?

רש"י פירש — שהבנת שמואל כדעת רבי יהושע, שחזקת הממון עדיפה מחזקת הגוף. וסבר שמואל, שבעל החמור אינו נחשב מוחזק בפרה, כיון שיש ספק על עצם הגעת הפרה לידיו. ולכן מעמידים את הפרה בחזקת המרא קמא, ועל בעל החמור הראיה.

אך התוספות כתבו, שסבר שמואל כדעת רב אשי הנזכר לעיל, שחזקת הבת אינה מועילה לאב, וכמו"כ חזקת החמור אינה מועילה לבעל החמור.

וכן אינו נחשב מוחזק בפרה, כיון שאינו יודע בעצמו האם הפרה שלו. ותפיסה בלא טענת ברי

אך בסיפא — שהבת טוענת ברי בשביל עצמה, מועילה טענת הברי שלה כדי להוציא ממון בצירוף עם חזקת הגוף.

150. דין קנין חליפין בקצרה: אדם הרוצה להחליף חפץ עם רעהו, ומשך אחד מהצדדים את החפץ בו חפץ, מיד נקנה החפץ השני לחברו בכל מקום שהוא, ואם מת, הפסיד הקונה.

151. וצריך לבאר, מהי סברת שמואל, הרי חזקת הגוף של החמור מסייעת לבעל החמור לומר שמת אחר הקנין, וכמו כן חזקת הממון שתפוס כעת בפרה, מסייעתו. ומדוע מוטלת עליו חובת

ראיה ומפיק, [ראיית האב נדרשת כדי להוציא ממון מחזקת הבעל],

אבל **הבא** [בדינו של שמואל, שכבר תפס בעל החמור את הפרה] **מייתי בעל החמור ראיה ומוקים** [ראייתו נדרשת כדי להחזיק את הפרה ברשותו]! והאיך הוכיח שמואל את דינו מהמשנה⁽¹⁵²⁾?

אלא **אמר רב אבא**, המקור לדברי שמואל הוא מהסיפא, העוסקת בכלה בבית חמיה [כשנכנסה לרשות הבעל], וכדברי רבי אלעזר, שהסיפא כדעת רבן גמליאל, ולעולם על הבעל להביא ראיה, אפילו אם נמצאו המומין ברשות האב.

ואף על פי שהבעל מוחזק גמור, ועוד, שנמצאו המומין ברשות האב — עליו הראיה.

וכל שכן בנידון דידן, שבעל החמור אינו מוחזק לגמרי בפרה, שהרי יש ספק על עצם הקנין, ולכן סבר שמואל שעליו הראיה.

ודחינן: **אכתי לא דמי!** [עדיין יש לחלק].

התם [במשנה, כשיש מול חזקת הממון של

הבעל את חזקת הגוף של האשה], **בעל מייתי ראיה ומרע ליה לחזקה דאב** [לכן מוטלת הראיה על הבעל, כדי להרע את חזקת הגוף של האשה], אך **הבא**, [שחזקת הגוף מסייעת לבעל החמור, לומר שמת אחר הקנין] **בעל החמור מייתי ראיה ומוקים חזקה בדיה?** [האם מוטלת חובת הראיה על בעל החמור כדי לקיים את חזקת הגוף?].

אלא, **אמר רב נחמן בר יצחק**: ראייתו של שמואל מהרישא, העוסקת בכלה בבית **אביה**, ולעולם על האב להביא ראיה, כרבי יהושע,

ומה שהקשינו לעיל, שאין להביא ראיה משם, כיון שהאב בא להוציא ממון מהבעל ולכן עליו להביא ראיה,

אינה קושיא! כיון שעל ידי הראיה (שחלו הקידושין) בא גם כן להחזיק ממון — את כסף הקידושין שקיבלה מהבעל. ובכל זאת אינו נאמן בלא ראיה.

ומכאן הוכיח שמואל — שאף בעל החמור צריך להביא ראיה כדי להחזיק את הפרה ברשותו⁽¹⁵³⁾.

להוכיח מהמשנה שעוסקת כשכא להוציא ממון מחזקת הבעל. ועיין שיטמ"ק.

153. והטעם — כיון שחזקת הממון שיש לבעל החמור בפרה, חזקה גרועה היא. שהרי יש ספק על עצם הגעת הפרה לרשותו. ולכן אזלינן אחר חזקת ה"מרא קמא", ועליו להביא ראיה. כך הבאור לדעת רש"י. ולדעת התוספות, עיין בהערה לעיל בריש הסוגיא.

אינה מועילה. ולכן חובת הראיה מוטלת על בעל החמור.

152. וצריך באור, מה היתה ההוה אמינא של הגמרא להוכיח משם?

ונראה שסברה הגמרא, שאין חזקתו בפרה חזקה גמורה, שהרי אף הוא עצמו אינו יודע האם היא שלו, ולכן הוה אמינא שנחשב כאילו בא להוציא ממון מבעל הפרה. וקא משמע לן, שעל כל פנים בעל החמור הוא תפוס כעת, ואין

כרם אם לא נמצא עליה קורט דם, בידוע שהוא לאחר שחיטה וכשרה (156).

ואם מכר את הבהמה לטבח, ושחטה הטבח ונמצאת טריפה, יש להסתפק שמא היתה טריפה כבר קודם המכירה, והמקח טעות, ויחזיר המוכר לטבח את דמי הבהמה.

או דילמא נטרפה רק אחרי המכירה, וברשות הטבח נטרפה.

אם הוגלד פי המכה, בידוע ששלשה ימים קודם שחיטה נטרפה. ואם היה המכר יום או יומים לפני השחיטה — בידוע שהמקח טעות.

אך אם לא הוגלד פי המכה, ספק הוא, והמוציא מחבירו עליו הראיה.

ומשמע, דאי יחייב טבח דמי, בעי לאיתווי ראייה ומפיק [אם שילם הטבח, עליו להביא ראייה כדי להוציא את הממון מהמוכר], ואפילו שיש ספק על עצם הגעת הממון ליד המוכר, וחזקת מרא קמא מסייעת לטבח.

ומקשינן, לדעת שמואל, שהמחליף פרה בחמור, ויש ספק מתי מת החמור, על בעל החמור להביא ראייה, ולכאורה מקרה זה מקביל לנידון דידן, ובעל החמור כמוכר הפרה.

ולא תימא [ואל תאמר שהראיה רק] אליבא דמאן דאמר קדושין לאו לטיבועין ניתנו (154) [כלומר, שהאשה צריכה להחזיר את כסף הקידושין במקרה שהתבטלו הקידושין], ועל כן על האב להביא ראיה כדי להחזיק את כסף הקידושין בידיו.

אלא אפילו למאן דאמר קדושין לטיבועין ניתנו, הני מילי קידושי ודאי, [שודאי נתקדשה, ולא התבטלו הקידושין אלא מחמת סיבה צדדית], רק אז סבר שאינה מחזירה את כסף הקידושין.

אבל קידושי טעות, ודאי שצריכה להחזיר את הכסף. ורק אי מיייתי האב ראייה שחלו הקידושין, איך! [אכן אינו מחזיר את הכסף]. ואי לא, לא!

ומקשה הגמרא לדברי שמואל:

מיתבי, שנינו בחולין, גבי דיני טריפות: "מחט שנמצאת בעובי (155) בית הכוסות, [מקום יש בראש הכרס סמוך להמסס, הקרוי בית הכוסות, שהוא כעין כוס ויש בו סביב שפתו כפלי בשר עבים, ונמצאת מחט טחובה באותו עובין], אם היתה תחובה רק מצד אחד, ולא היה הנקב מפולש, כשרה. משני צדדין, טריפה.

וגם כשנקבה המחט משני צדדין, עדיין יש לראות — אם נמצא עליה [על המחט] קורט דם, בידוע שהוא לפני שחיטה וטריפה.

155. אבל בחלק הדק לעלום טריפה. שבודאי ניקב משני הצדדים. שיטמ"ק.

156. ומה שאנו רואים כעת שניקב בית הכוסות, יש להניח שקודם השחיטה היתה מונחת שם,

154. במסכת בבא בתרא (קמה א) נחלקו האמוראים, במי שקידש אשה ומת קודם הנישואין, האם האשה צריכה להחזיר ליורשיו את כסף הקידושין, או לא.

מיתניבי, "מחט שנמצאת בעובי בית הכנסות — המוציא מחבירו עליו הראיה",

ומשמע, **דאי דלא יהיב טבח דמי, בעל בהמה בעי לאיתויי ראייה ומפיק** [על בעל הבהמה להביא ראיה כדי להוציא ממון מהטבח].

ואמאי, הלא ספיקא ברשות טבח איתיליד, שנמצאת טריפה אחר הקנין?!

ומשנינן — לעולם על הטבח להביא ראיה. והברייתא עוסקת במקרה **דיהיב טבח דמי, ולכן נקטה לשון "המוציא"**.

ואם תאמר — **מאי פסקא? מדוע נקט התנא בפשטות שהטבח הוא המוציא, הלא שיין מקרה שיהיה הוא המחזיק, כגון אם לא שילם למוכר?**

ומשנינן — **סתמא דמילתא, כמה דלא יהיב איניש זוזי לא יהיב איניש היותא** [דרך העולם, שאין המוכר נותן את הבהמה לפני ששילם לו הלוואה].

במשנה מבוארת דעת רבנן — **"זחכמים אומרים במה דברים אמורים במומין שבסתר, אבל במומין שבגלוי אינו יכול לטעון"**, ואפילו אם נמצאו המומין ועודה בבית אביה, חייב הבעל לתת לה כתובה, כיון שודאי ראה את המומין והתפייס.

ואם כן, בנידון דידן, **אמאי על הטבח להביא ראיה כדי להוציא ממון, בעל בהמה לייתי ראייה ונוקים** [הלא חובת הראיה מוטלת על המוכר, כמו שמוטל על בעל החמור]?!?

אלא שמא תאמר, לעולם על המוכר להביא ראיה, כשמואל. והברייתא עוסקת **בדלא יהיב טבחא דמי, ולכן נקטה לשון "המוציא מחבירו"**, שהוא המוכר. אך באמת גם אם הוא המחזיק עליו הראיה.

אי אפשר לומר כך, כי **מאי פסקא** [וכי דבר פסוק הוא שלעולם המוכר נותן את הפרה בלא מעות, ומדוע נקט התנא בלשון "המוציא" על המוכר, והרי יתכן שיתעורר ספק אחר ששילם]?!?

אלא, כי אתא רמי בר יחזקאל אמר: לא תצייתנהו להני כללי דכיל יחודה אחי משמיה דשמואל [אל תאזינו למה שאמר אחי יהודה בשם שמואל, שעל בעל החמור להביא ראיה]!

הכי אמר שמואל: כל שנולד ספק ברשותו עליו הראיה, ועל בעל הפרה שנולד הספק ברשותו [שהרי נמצא החמור מת אחר משיכת הפרה] **להביא ראיה** (157).

ותנא תונא בלה. וראיה לכך, ממתניתין דמומי כלה, וכדברי רבא, שאמר לעיל — "כאן נמצאו וכאן היו", והכא נמי כל מקום שנולד הספק, תלינן ששם נוצר, ועליו הראיה.

157. ולפי תירוץ זה, לעולם על בעל הפרה להביא ראיה, אפילו אם היה מוחזק בפרתו. כיון שנולד הספק ברשותו. ועיין תוספות.

ועל ידי שהכניס הטבח את ידו פנימה בחזקה, ניקבה משני הצדדין. שיטמ"ק.